

Somogyi Zoltán

Borsópucolók

A fal itt-ott régi és újabb beázásfoltokkal tarkított, a vakolat néhol már lepattogzott, vagy levakarta magáról a terem, mintha rühes, viszkető bőr lenne, ami alól gennyen úszó bűzös sebként előtárul a kövek és téglák rendszertelen szövetstruktúrája. Alul - a padló közelében, amíg székre állva felérni – firkák: szavak, jelek, üzenetek, pálcikaemberek, karikatúrák, obszcn jelenetek, macskakaparás, aranyköpések, idézetek, versrészletek, virágok, állatok, nevek. Jobbra hátul korom - talán egy tűz nyoma, sok helyen szürke vagy zöld penész, máshol megszáradt hányás, mindenfelé repedések, kosz, por. A mennyezet mintha nem lenne egyenes, középen kissé lógni látszik, domborodik, mintha valami óriás ülne a padláson, és a falak is ferdének tűnnek. Az egész annyira rozoga, megviselt, lelakott, megrongált és elhanyagolt, hogy bármikor összedülhet, de valami mágikus masszívuság is árad a rohadó falakból, a régmúlt fenségességének szellemképe, az egykori építők merészsége és vak akarata; úgyhogy könnyen lehet, hogy még nagyon sokáig nem roppan össze a terem, ellenáll az időnek, és elviseli a benne tevékenykedő rengeteg embert.

Baloldalt három nagy, karcos és szutykos ablakon keresztül árad be a fény a terembe. Az elsőt át sűrű, párás vadonba látni: hatalmas levelű fák, buja aljnövényzet, fényes, fekete, sáros föld, izzadó indák, ragacsos, csillogó törzsek, puha, mohás ágak, és majdnem minden haragos zöld, vagy barna. A fák olyan közel állnak egymáshoz, hogy nem lehet túl mélyen belátni az erdőbe, de mégis érezni, hogy a homályos feketeség mélyén zsong és burjánzik az élet. Az erdőt lakó állatok is látszanak: egy madár csapat röppen fel épp a sűrűből, talán valami ragadozó ijesztette meg őket; szokatlanul, szurreálisan hatalmas hangyák trappolnak keresztül egy kidőlt törzsen; egy színpompás gyík feje kilátszik egy leveles ág mögül, valószínűleg épp becserkészi azt a légy csapatot, amelyik egy húscafat fölött kavarog. A húscafat annak a kistestű antilopfélinek az egyik darabkája, amelynek törékeny, anorexiás modellteteme egy tigris szájából lóg ki. A tigris a sűrűbe távozik, csak a hátsó lábai, a farka, és kicsit a jobb oldala látszik. Az ágak között majom csapat lendül át, egy másik faj példányai körbekurkásszák egymást.

A második ablak őszi kertbe enged bepillantást. Gondozott gyepp, kupacokba gereblyézett vörösesbarna levelek; fonnyadozó levelű bokrok, amiken azonban még néhány virágfej felborzolja magát, hogy a gyenge, lapos, rozsdás napfény mélyen behatolhasson szirmaik közé. Más virágokat már megkapott a farkasszájú dér, aszott tetemeik harmatos pókszálon himbálózhatnak a semmiben, mint ezüstláncon a medál. Távolabb karcos, magas fák, fátyolként törzsük köré kanyarított aranyárga, vörös szélű levelekkel, amelyek láthatatlanul vékony ágaik végén olyanok, mintha varázsszal mozdatlanul dermesztett kajlán kergetőző lepkék kis csoportja lennének. Még hátrább dombok púposodnak, folt hátán foltként tarkítják őket művelt és műveletlen területek négyzetei.

A harmadik ablak mögött kopár, sziklás táj, kavargó por, kövektől himlős talaj. Egy sárgás fűcsomókkal és csupasz, tüskés bokrokkal ritkásan borított, meredek, távoli domboldal tetején lenyűgöző, hófehér vasbeton ház, hatalmas üvegtáblákkal, amiken keresztül belátni a szobákba, melyeknek barna fapadlója van, és kevés bútorral berendezettek. Az emeleten két kisfiú, ikrek, egy asztal két végén, egymással szemben ülnek, és talán sakkoznak, vagy valami mást néznek elmélyülten, ami pont középen van ketten között az asztallapon. Nem lehet jól látni, de mintha tüskék, vagy csonttárcák állnának ki a hátukból, a gerincük mentén. A földszinten egy robot áll mozdatlanul, hátrattett kézzel az ablaknál, és mereven néz valamit a távolban, ott, ahová a teremből nem lehet ellátni. Mögötte egy fehér ruhás, törékeny, fiatal lány a kandallóban parázsló hamuba bámul. A ház mögötti teljesen csupasz, magas hegyek tetején fehér ködpára bucskázik át, és a lemenő nap sugaraitól ultraviola fény dereng a mélyen.

A terem hátsó falán, nem egészen középen, hanem inkább kissé jobbra, egy nem túl nagy, kétszárnyú ajtó található, leginkább istállókapura emlékeztet. Valaha világoskék lehetett, de azóta szürkévé kopott, fakult, vagy piszkosodott. Csak az egyik szárnya van nyitva, az is csak kicsivel jobban, mint félig. A kilincs ujjnyi vastag rozsdás vas. Az ajtó fája repedezett, lent, a küszöbnél ki is törött belőle néhány darab. A nyitott ajtószárnyon át egy fokozatosan koromfeketévé sötétedő folyosóra látni, aminek a falai mellmagasságig halványsárga csempével vannak kirakva, a fölött fényes fehér festékkel kimeszelve, a padlója meg szabálytalan alakú sárgásbarna kövekkel burkolt, de sima, és kosztól ragadós. Saját fényforrása úgy tűnik nincs, csak a teremből kap világot, annyit, ami épp át tud szivárogni. A padló két szélén keskeny vízvezető árok húzódik, amit a rozsdától és kosztól fekete vasrácsok fednek. A teremben az ajtó mellett egy csap található, aminek végére egy zöld gumitömlő csatlakozik. A tömlő hanyagul feltekerve pihen a csap alatt. Feltehetőleg azzal lehet takarítani a folyosót. Erre utal a félig csempézett fala, és a falak tövében a lefolyó is.

A terem mennyezetének közepéről egy hatalmas, aranyozott kristálycsillár csüng alá túlérrett szőlőfürtként; és bár napal van, mégis mind az ezer izzója izzik, csurog belőle az erjedt, sárga fény. A plafonon grandiózus freskó nyoma is látszik, aminek egyes részletei teljesen lekoptak, mások viszont nagyon is épek, mint például balra, az ablakok fölött egy hajó első fele és vitorlázata a rajta dolgozó matrózokkal együtt, a gyengéden hullámzó tenger egy halaktól nyüzsgő mezejével körítve; vagy egy lovas, lándzsás, villogó kardos, örülten kusza csatajelenet középtájon; baloldalt hátul a sa-

rokban meg egy hatalmas csarnok képe, százszor redőzött vörös és zöld leplekkel, malomkeréknyi virágcsokrokkal meg zászlókkal és fegyverekkel feldíszítve, amiben a rajongó tömeg előtt egy morcos képű, öreg pap - nevetségesen sok díszes palástba burkolózva, és legalább egy méter magas süvegben - megkoronáz egy borostás és pocakos, de fiatal férfit, aki mögött fekete ruhában egy szép, középkorú nő áll, és büszkén, sőt, talán gőgösen fordítja a fejét félig a király, félig az alattvalók felé. Valószínűleg ő lehet a király anyja, vagy a felesége. De van még egy asszony a király mögött, akit a király és a fekete ruhás nő félig eltakar. Ez az ijedt és gyászos tekintetű lány nagyon szép és nagyon fiatal, fehérrel és rózsaszínnel díszített sötétkék ruhát visel, ékszer nincs rajta, pedig a fekete ruhás nő nyaka, füle és haja gyémántoktól szikrázik. Lehet ez a lány a király felesége, de húga, vagy akár lánya is.

Ha egészen pontosak akarunk lenni, akkor a középen álló férfi még nem király, mert a korona még csak a feje fölött van, a pap még nem tette rá. Ha nem történik semmi, akkor egy másodperc múlva, már hivatalosan, formálisan is felkent, koronázott király lesz. De a festmény azt a pillanatot rögzíti, amikor a korona még csak majdnem ér hozzá a fejéhez. A pap még meggondolhatja magát, és erre van is némi esély, mert nagyon mogorva képet vág, ami lehet, hogy azért van, mert fáj a válla, de lehet, hogy elégedetlensége ül ki akaratlanul is arcára az utolsó pillanatban. A pap másik oldalán egy hatalmas és díszes karddal az oldalán áll a fővezér, vagy a testőrparancsnok. Egykorú lehet a leendő királlyal, de sokkal jellegtelenebb és közönségesebb az arca. Ő is borostát visel, és katona létére nem túl izmos, bár nem is annyira pocakos, mint a leendő király. Nem a tömeget, vagy a koronázást nézi, hanem lopva hátrapillant, oda, ahol a fiatal lány áll. Feszült figyelem tükröződik az arcán, mintha gondolatai erejével üzenne, kérne valamit, vagy mintha nem akarna elszalasztani egy esetleg a lánytól felé irányuló pillantást. De a végtelenül szomorú, beteges alkatú lány bénultan, megrettenve, döbentően áll, és a leendő király tarkójába fúrja a tekintetét.

A freskórészlet előterében, az ujjongó tömeg takarásában egy ötfős csoport megvetéssel szemléli a koronázást. A legidősebb férfi bal kezével megfogja a mellette álló középkorú, nagyon sovány, és aljas képű társa bal csuklóját. A harmadik férfi lefelé néz, és az arckifejezése nem látszik. Talán töpreng valamin, vagy elbambulva a csarnok márványpadlójának mintázatát nézi, de az is lehet, hogy a fiatal nő cipőjét bámulja, aki az ötös csoportban az egyetlen nő, és az egyetlen, aki teljesen hátat fordít a koronázásnak. Ő a mellette álló gyereket nézi, teljesen kifejezéstelen arccal, de világító homlokkal, és tüzesen fortyogó szemmel. Valószínűleg nem a gyereket látja, hanem a fejében gomolygó gondolatokdőt, és csak véletlen, hogy tekintete a fiúra irányul. A gyerek arca oldalról látszik. Határozottan vidámnak és kíváncsinnak tűnik. Mintha azon derülne, hogy az öreg lefogja a mellette állóknak a kezét. Az öreg nem láthatja, mert a másik oldalon van, de a fiú észrevette, hogy a férfi jobb keze ökölbe szorul, méghozzá olyan erővel, hogy a vér kiszalad belőle, és elfehéredik.

A teremben lévő több ezer ember zöme zöldborsót pucol. Vannak köztük gyerekek és aggastyánok, férfiak és nők, szépek és csúnyák, érdekesek és unalmasak. Székeken vagy padokon ülnek. Van, amelyik az ölében tartott kosárba, táliba vagy lavórhoz pucolja a borsót, mások asztalon képeznek kupacot belőle. A termet egy hatalmas, többszintes fa állványzat tölti ki, a borsópucolók ezen helyezkednek el nagyon zsúfoltan. Sőt, az állványzat a padló szintje alá is behatol, és a sötét mélyben is pucolják az emberek a borsót. Aki nem pucol, az szállítja a teli hüvelyeket a pucolókhöz, és a borsószemeket a pucolóktól, illetve összegereblyézi az üres hüvelyeket. A teli hüvelyek egy a terem előterében, jobb oldalt található bádogsúszdán érkeznek, és a szállítók csak alátartják a vödreiket, tálaikat, kosaraikat, és már viszik is a pucolókhöz, akik olyan sebességgel dolgoznak, hogy mire az új adagot megkapják, addigra a régivel már végeztek is. A szállítók a borsószemeket egy nagy bádogtölcsérbe öntik, ami szintén a terem elején, jobb oldalt található. Az üres hüvelyekkel a pucolók nem sokat törődnek, egyszerűen leszóráják a földre, és azokat mások a deszkapadló több pontján is megtalálható lyukakba söprik, rúgják, húzzák. A hüvelyek végül lekerülnek a terem padlószintje alá, ahonnan feltételezhetően tovább, nem látható szintekre söprik le őket. A felszín alá létrák vezetnek, a szállítók azokon közlekedve viszik le oda a teli hüvelyeket, és hozzák fel a borsókat.

A borsópucolók többsége közönyösen, üres tekintettel végzi a monoton munkát. De azért vannak, akik vidámak, és vannak olyanok is, akik dühöngnek, sírnak, szomorkodnak, vagy csak mosolyognak. A teremben a padlótól fölfelé három szintes az állványzat. A szinteken elhelyezkedő emberek csoportját semmi sem különbözteti meg, minden emeleten egyforma a kifejezéstelenek, és az olvasható mimikájuk aránya. Vannak köztük sokan, akik épp egy marék borsót tömnek a szájukba, és láthatunk olyanokat is, akik a mellettük lévő edényéből kipucolt borsót csennek el, amikor az nem figyel oda.

Sok borsószem és sok üres hüvely nem jut el a rendeltetési helyére, mert elakad a padlórésekben, vagy máshol. Valószínűleg ezek az el nem távolított hulladékok vonzották a terembe a rengeteg egeret és hangyát, amik mindenfelé nyüzsögnek. Összeszedik a hulladékot, és a falban található lyukakon keresztül láthatatlan járataikba viszik. A szemtelembek belemásznak a kipucolt borsót tartalmazó vödörkbe is, amit valakik tűrnek, néhányan észre sem veszik, mások küzdenek ellene.

Az állványzatot középen folyosó szeli ketté, ami a kétszárnyú ajtóhoz vezet. Több öregembert vezetgetnek rajta óvatosan fiatalabb nők és férfiak az ajtó felé. A legelől vezetett csúnya kis vénasszony igyekszik lecövekelni, de ereje már rég elpárolgott, így a kísérője könnyedén magával tudja húzni.

A teremben elszórva fehér egyenruhás emberek tartózkodnak, akik hatalmas karóáikra szegezik a tekintetüket, és a

vállukra akasztva hatalmas tölcserű kürtöt hordanak. Van, amelyikük épp a szájára tapasztja a hangszert, és megfújni készül azt.

Itt-ott látszik egy-két ember, aki nem dolgozik. Csak egyhelyben ül, ölbe tett kézzel, vagy lábat lógázza, és kipucolatlan borsóhüvelyek kupaca tornyosul előtte egyre hatalmasabbra. Egyikük – a földszinten, a jobb oldali állványzaton van a helye – az ablak felé néz lenyűgözve, és minden valószínűség szerint az őszi kertre lát ki.

A borsópucolás különböző munkafázisánál tartó embereket tanulmányozva, a mozdulatlan képeket egymás után fűzve, talán feltáruhatna a művelet teljes menete. De hatalmas munka lenne.

Kár, hogy hang nem hallatszik. Se a borsóhüvely roppanásáé, se a borsószemek pattogásáé, ahogy az edény aljára érnek, se az embereké, se a harsonáké, se a lépteké, se az állványzat nyikorgásáé.

Az üzem a maga elképesztő bonyolultságával és szervezetségével, számtalan apró részletével és mozgalmasságával több, mint lenyűgöző. Csodálatos. De kissé rémisztő is. Túl sok a kérdés.

Rabszolgákat látunk vagy munkásokat? Honnan jön az a rengeteg hüvely, és hová megy az a rengeteg borsó? Lehet, hogy valakik lent a mélyben visszatöltik a szemeket a hüvelyükbe?

A terem túl titokzatos, és mégis ismerős. Otthonosan idegen.

A borsópucolók csak pucolják és pucolják a borsót. Úgy látszik, mást nem tehetnek.

A legkülönösebb, legmegdöbbentőbb, legidegborzolóbb azonban az, hogy az összes embernek, felnőtteknek, gyerekeknek, nőknek, férfiaknak, fiatalnak és öregnek, a teremben és a freskón is, de még a harmadik ablakból látszó házban is, és még a robotnak is – ugyanaz az arca.

Az enyém.

Fájásidő

Kla. Kla. Kla. Kla.

A konyhában hangosan kattog a falióra, az örökkévalóság csodálkozástól kikerekedett szeme.

Mint kagylójában a gyöngy, úgy rejtőzik benne az idő. Vagy inkább, mint alvó kedves hajában az illat.

A szobában a mennyezet alá szorulva egy légy hisztizik.

Az unalom is ezer szemmel néz, és én megjátszom magam előtte, hadd szórakozzon.

A tehetetlenség belém csimpaszkodik, és nem enged mozdulni.

A csend csókokkal csalja magához a hangokat, hogy halálra fojtsa őket mérhetetlen vágásával. Annyira buta, mint egy kavics.

Tam. Tam. Tam. Tam.

Idegrostfalba veri a fejét a fájdalom fogamban.

Autista szegény, nem lehet vele tárgyalni semmiről. Önző, nem tűri el, hogy a világ több legyen, mint akaratának játékszere, valahol mélyen benn a fejében. Bezárta magát hát valahová mélyen a fejembe. Ráadásul részeg is.

Cicázik a nadrágjába rejtett lopott kincessel, az időt hajtó malom legkisebb alkatrészével.

Ta-tam. Ta-tam. Ta-tam. Ta-tam.

Pirosdrázsérúhás rendfenntartó sereget küldök ellene.

Percek telnek el. Igen, ezúttal nem csak múlnak, telnek is. Kíngyalulta agyam forgácsaival.

Kla-klo-kla-klo-kla-klo-kla.

A vegyipari csapat versenyparipán: hat. Eszméletlenné verik fogam önkényes gumiszobafoglalóját.

Kinyúlt, szomjas pulóver rajtam az elfáradt fájdalomidő, felissza bőrömről szenvedésmérgezte verejtékem, és kimúlik tőle.

Magamat megvetve elvetem magamtól az újabb elcseszett pillanatok üres hüvelyét, és oda se pillantva aláírkantom a számlát. Az ár vesém és májam nyugalma.

Aki fájdalmat halaszt, életet nyer, és ki tudja, talán nem is vesz semmit; s csak az vesz el tőle valamit, amit megvesz.

Blug. Blug. Blug. Blug.

Kereng a hőt szállító nedvszerelvény a fehér, odvas szekrény kérgében. Benne neoncsillag fröcsköl jégfényt szertesét.

A hideg szomjoltóban aljasul meglapul a fájdalomszabadító szikés gyilkos.

Szétrobban a kristályidő törékeny szalagja. Minden áll, míg a kényszerzünetet tartó idő bosszúálló útonálló lerabolják jussukat szájam mezején.

Könnybombáim agyoncsapnak néhány csapat zsírosra hízott halálhangyát. A többi szétszerel, és alkatrészeimmel el-szelel.

Így kerül immáron végleg fájdalomtalanított fejem a semmi bolyába.
Majdnem.

Krííícs.

A fájásidőmérő vekker felkrárog egyszer.

Visszabújok a mostba, és hagyom, hogy a fájdalom kihelyezze magát belém kamatra; feltörje testem ősvadonát, s ültet-vényesen művelni kezdje rajtam az agyhasasztókasza természetét.

Amikor csak akarja.

Rajta múlik.

Nem tehetek semmit ellene. Jó tanár. A leckét átismételteti velem végtelenszer.

Kecseti Gabriella
Befelé fordulás, 2005.